

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 2Cdo/190/2024
Identifikačné číslo spisu: 5118210258
Dátum vydania rozhodnutia: 29.01.2026
Meno a priezvisko: JUDr. Mario Dubaň
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2026:5118210258.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ G. V., narodeného XX. S. XXXX, O., B. XXXX/XX, zastúpeného advokátkou JUDr. Lilianou Mieškovou Kazerooni, Žilina, Mariánske námestie 21, 2/ S. G., narodenej XX. V. XXXX, G., Y., T. XXXX/XX, V. republika, 3a/ C. C., narodeného XX.. XXXX, K., J. XXX, V. republika, 3b/ C. C., narodeného XX. V. XXXX, M. - Q., Q. XXX/XX, V. republika, zastúpeného opatrovníkom Mesto Olomouc, 3c/ C. C., narodeného XX. S. XXXX, J. - X., P. XXXX/X, V. republika, Xd/ O. C., narodeného XX. C. XXXX, J. - X., P. XXXX/X, V. republika, 4/ R. X., narodenej XX. M.a XXXX, G. E. XXXX, 5/ G. O., narodeného XX. S. XXXX, M. XXX/XX, P., 6/ C. J., narodenej XX. S. XXXX, G. XXX/XX, J., 7/ M. Q., narodenej XX.. XXXX, P. XXXX/XX, X. , 8/ S. P., narodenej XX. L. XXXX, Q. XXXX/XX, T. L. C., 9/ S. G., narodenej XX. S. XXXX, V. J., T. ul. XXXX, V. republika, XX/ I. G., narodenej XX. I. XXXX, S. J. XXXX/XX, X., XX/ C. G., narodeného XX. C. XXXX, J. XXXX/XX, X., XX/ W.. G. G., narodeného XX. V. XXXX, Y. ulica XX/XX, N. - G., XX/ C. B., narodenej XX. V. XXXX, E. XXX, XX/ C. O., narodeného XX.. XXXX, X. XXXX/X, X., XX/ S. J., narodenej XX. S. XXXX, J. XXXX/XX, X., XX/ I. E., narodeného XX. I. XXXX, C. XXXX/X, X., XX/ W. J., narodenej XX.. XXXX, D. XXX, XX/ C.. Y. O., narodenej XX. I. XXXX, Y. XXXX/XX, J., proti žalovanému G. T., narodenému XX. apríla XXXX, X., G. Y. XXX/X, zastúpenému advokátom Mgr. Michalom Grošaftom, Žilina, Hodžova 196/1, o vrátenie bytu, vedenom na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 14C/32/2018, o dovolaní žalobcu 1/ proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 30. januára 2024 sp. zn. 9Co/26/2022, takto

rozhodol:

Dovolanie odmieta.

Žalovanému priznáva nárok na náhradu trov dovolacieho konania voči žalobcovi 1/ v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Žilina (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) rozsudkom z 12. februára 2019 č. k. 14C/32/2018-80 zamietol žalobu pôvodnej žalobkyne E. narodenej XX. októbra

XXXX, ktorou sa domáhala voči žalovanému C. J., narodenému XX. januára XXXX, X., J. XXXX/XX, určenia, že je výlučnou vlastníčkou bytu č. XX, nachádzajúceho sa na 4. poschodí, vo vchode č. 2, v bytovom dome súp. č. XXXX, postavenom na parc. č. XXXX a podielovým spoluvlastníkom na spoločných častiach a spoločných zariadeniach domu, nehnuteľnosti evidované na LV č. XXXX pre k. ú. X., titulom vrátenia daru od žalovaného, ktorý sa voči nej správal tak, že tým hrubo porušoval dobré mravy. V odôvodnení rozsudku vychádzal z toho, že žalobkyňa s pôvodným žalovaným uzatvorili ešte dňa 24. augusta 2015 darovaciu zmluvu, predmetom ktorej boli uvedené nehnuteľnosti, ktorej vklad bol povolený pod V7102/2015. Súd prvej inštancie prezumoval, že darovacia zmluva je platná, čo je predpokladom pre vrátenie daru s tým, že zmluva spĺňala všetky formálne a materiálne podmienky platnosti.

1.1. Pokiaľ žalobkyňa v jej druhom vyjadrení poukazovala na svoj zlý zdravotný stav, to že si neuvedomovala následky svojho konania, bola pod vplyvom silných liekov - teda mohlo by sa jednáť o absenciu základných náležitostí vôle právneho úkonu [§ 37 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (ďalej len „OZ“)], či absenciu spôsobilosti na právne úkony (§ 38 OZ), súd prvej inštancie ozrejmil, že žiadne takéto skutočnosti neboli v rámci procesného útoku prednesené, teda tvrdené ani preukazované a konajúci súd ich nemohol ex offio ani sám vyhľadávať (naviac, čiastočne ich vyvrátila aj výpoveď žalobkyne pred políciou, vyjadrenie v konaní či skutkové tvrdenia v žalobe); ako ďalej konštatoval, že tieto dôvody by taktiež nesúviseli s vrátením daru, teda rozhodovania súdu vymedzeného žalobou.

1.2. Súd prvej inštancie ďalej skúmal dôvod na vrátenie daru, t. j. či žalovaný sa správal k žalobkyni tak, že tým hrubo porušil dobré mravy (§ 630 OZ). Mal za to, že takéto správanie musí byť špecifikované už v úkone, ktorým je nárok uplatnený, pričom v prípade nehnuteľností musí mať písomnú formu (§ 46 ods. 1 OZ) a pri výklade písomného právneho úkonu je nevyhnutné vychádzať z prejavu vôle vymedzeného v tomto písomnom úkone, t. j. prejavu vôle zachytenom v písomnom prejave. V otvorenom liste žalobkyne obdarovanému žiadny opis jeho negatívneho konania nebol, ani v liste označenom ako pokus o zmier. Tvrdenia smerujúce k vráteniu daru boli prezentované len v podanej žalobe; konajúci súd pripustil, že nárok na vrátenie daru môže byť uplatnený aj v samotnej žalobe, voči žalovanému je v tomto prípade účinný okamihom doručenia mu žaloby (§ 124 ods. 2 CSP), súčasne však skonštatoval, že ani v žalobe nie je jednoznačne špecifikované konanie žalovaného, ktorým sa mal voči žalobkyni ako daryni správať tak, že svojim konaním hrubo porušil dobré mravy. V žalobe žalobkyňa totiž len konštatovala danú skutočnosť bez špecifikácie, v čom konanie žalovaného ako obdarovaného a ako porušuje dobré mravy. Prvoinštančný súd následne rozvinul úvahu, že bežné konflikty, nezáujem či nevďak nie sú dôvodom na vrátenie daru a ďalej, že darovanie nezakladá povinnosť obdarovaného poskytovať zvýšenú starostlivosť, lebo darca nemá právny nárok na „vďačnosť“ či osobitnú pozornosť. Rozhodnutie založil aj na posúdení, že konanie pred darovaním nemožno hodnotiť ako dôvod na vrátenie daru s tým, že ak daryňa o určitom správaní obdarovaného vedela a napriek tomu darovala (pred podpisom zmluvy ju pôvodný žalovaný nemal navštevovať a nikdy sa o ňu nezaujímal, nepomáhal jej a nestaral sa o ňu), nemôže to spätne použiť ako dôvod na vrátenie daru. Súd prvej inštancie uzavrel, že len pri absencii záujmu alebo prejave nevďaku nevzniká právo žiadať vrátenie daru a skonštatoval, že nezistil také správanie obdarovaného, ktoré by napĺňalo hypotézu ustanovenia § 630 OZ. O nároku na náhradu trov konania rozhodol podľa ustanovenia § 255 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“).

2. Krajský súd v Žiline (ďalej len „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) najskôr uznesením z 31. januára 2020 sp. zn. 5Co/135/2019 odvolanie žalobkyne odmietol (§ 386 písm. a) CSP) ako odvolanie podané po uplynutí zákonom stanovenej lehoty. Pretože dovolateľka pripojila k svojmu dovolaniu potvrdenie preukazujúce skutočnosť, že odvolanie elektronicky odoslala v zákonnej lehote na podanie odvolania, Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením z 27. januára 2022 sp. zn. 5Cdo/157/2021 uznesenie Krajského súdu v Žiline z 31. januára 2020 sp. zn. 5Co/135/2019 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

2.1. V priebehu ďalšieho konania o odvolaní bolo zistené, že daryňa (pôvodná žalobkyňa) zomrela XX. januára XXXX. Z príslušného uznesenia o dedičstve odvolací súd zistil, že jej právnymi nástupcami sú

žalobcovia 1/,2/,4/ - 18/, s ktorými podľa § 63 ods. 2 CSP pokračoval v konaní tak isto, ako aj s C. C., rod. O., narodenou XX. septembra XXXX, ktorá však tiež zomrela. Podľa oznámenia Okresného súdu Bruntál jej právnymi nástupcami sú žalobcovia 3/ - 6/, s ktorými ďalej pokračoval v konaní. V priebehu odvolacieho konania tiež došlo k prevodu vlastníctva k predmetným nehnuteľnostiam z obdarovaného na aktuálne žalovaného, preto odvolací súd pripustil, aby do konania na miesto pôvodne žalovaného C. J., narodeného XX. I. XXXX, X., J. XXXX/XX vstúpil G. T., narodený XX. S. XXXX, X., G. Y. XXX/X, (§ 80 ods. 1, 2 CSP).

3. Odvolací súd rozsudkom z 30. januára 2024 sp. zn. 9Co/26/2022 na odvolanie pôvodnej žalobkyne E. O., narodenej XX. M. XXXX, zomrelej XX. januára XXXX, výrokom I. rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil; výrokom II. žalovanému priznal proti žalobcovi 1/ nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu a žalovanému proti ostatným žalobcom nárok na náhradu trov odvolacieho konania nepriznal (výrok III.) Odvolací súd potvrdenie napadnutého prvoinštančného rozsudku odôvodnil jeho vecnou správnosťou (§ 387 ods. 1 CSP) a v celom rozsahu sa stotožnil s dôvodmi napadnutého rozhodnutia naplňujúcimi atribúty § 220 ods. 2 CSP, ktoré v takomto prípade nie je potrebné opakovať (§ 387 ods. 2 CSP); odvolateľka neuviedla žiadne podstatné skutočnosti, s ktorými by sa súd prvej inštancie v napadnutom rozhodnutí nevysporiadal, a ktoré by boli spôsobilé inak vyhodnotiť zistený skutkový stav a prijaté právne závery.

3.1. Na zdôraznenie správnosti, v reakcii na právnu konštrukciu odvolateľky, že v čase podpísania darovacej zmluvy mohla byť žalobkyňa nespôsobilá na právne úkony a práve súd skúma absolútnu neplatnosť právnych úkonov ex offo, preto ak mal dôvodné podozrenie na absenciu jej spôsobilosti na právne úkony, bolo jeho povinnosťou vykonať dokazovanie smerujúce k vyriešeniu tejto otázky. Vec nesprávne právne posúdil, ak dospel k záveru, že tak nemohol učiniť sám tvrdiac, že jeho rozhodovanie je vymedzené žalobou - odvolací súd objasnil, že žalobkyňa je podľa § 132 ods. 1 CSP povinná uviesť žalobný návrh - petit a pravdivé a úplné opísanie rozhodujúcich skutočností, t. j. jeho skutkové odôvodnenie, ktoré predstavujú predmet konania, ako aj označiť dôkazy na ich preukázanie. Reflektujúc na tieto závery odvolací súd konštatoval, že žalobkyňa cestou svojej právnej zástupkyne v žalobe, vo svojich písomných vyjadreniach, ani na pojednávaní ani len netvrdila, že určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam sa domáha z dôvodu absolútnej neplatnosti darovacej zmluvy, pretože nemala spôsobilosť na právny úkon, t. j. uzavretie darovacej zmluvy, keďže ho urobila v duševnej poruche, ktorá zapríčinila jej nespôsobilosť naň (§ 38 ods. 2 OZ) a neoznačila k tomu dôkazy napriek tomu, že bola zastúpená osobou práva znalou, a to ani vo svojej replike k vyjadreniu obdarovaného, a preto prvoinštančný súd nemal dôvod uvedené zisťovať, ako to vyplýva aj z odôvodnenia jeho rozsudku (ods. 30), v ktorom ani len nenaznačuje, že by v tomto smere mal nejaké, alebo aj iné pochybnosti.

3.2. Odvolací súd v kontexte uvedeného dospel k záveru, že nakoľko odvolateľka netvrdila ani nepreukázala také skutočnosti, ktoré by boli dôvodom na vrátenie daru, rozhodnutie súdu prvej inštancie ako vecne správne potvrdil, vysporiadajúc sa s podstatnými námietkami odvolateľky či už v prvostupňovom alebo odvolacom konaní, vrátane nároku na náhradu trov konania priznaného obdarovanému vzhľadom na jeho plný úspech v spore (§ 255 ods. 1 CSP). O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol podľa ustanovenia § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP.

4. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalobca 1/ (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, ktorého prípustnosť a dôvodnosť vyvodzoval z ustanovenia § 420 písm. f) CSP. Namietal správnosť procesného postupu nižších súd v tom zmysle, že neb. žalobkyňa E. od počiatku opísala okolnosti prevodu vlastníckeho práva na pôvodného žalovaného, tak, že súd mal z úradnej povinnosti sám skúmať, či daný úkon je platný alebo neplatný, nakoľko bez tohto určenia nemohol bez pochybnosti a vo svetle vykonaného dokazovania zhodnotiť predmet sporu.

4.1. V nadväznosti na právne závery prvoinštančného súdu (ods. 26) odôvodnenia rozsudku: „Súd v tomto konaní nemôže rozhodovať o tom, či zmluva bola uzatvorená v tiesni a za nápadne nevýhodných podmienok, či bola dostatočná vôľa darcu darovať, či bola dárkyňa spôsobilá posúdiť následky svojho konania. Hoci petit znie na určenie vlastníckeho práva, súd je viazaný aj opisom rozhodných skutkových

okolností, ktorých zmena má za následok zmenu žaloby. Rozhodnutie súdu v konaní o „vrátenie daru“, resp. určenia vlastníctva darcu z tohto dôvodu by bolo prekvapivé a nepredvídateľné, keby určil neplatnosť z iných dôvodov ako uviedla a prezentovala žalobkyňa, resp. by súd už rozhodol mimo rámec žaloby, ktorá je vymedzená nie len petitom, ale aj opisom skutkových okolností“, dovolateľ poukázal, že žalobkyňa pri podaní odvolania namietala okrem porušenia dobrých mravov aj absolútnu neplatnosť darovacej zmluvy, z dôvodu práve jej nespôsobilosti na právne úkony. Vecnú nesprávnosť napadnutého rozsudku kritizoval z toho hľadiska, že súd mal pristúpiť k aplikácii § 38 ods. 2 OZ najneskôr na jedinom vykonanom pojednávaní a mal prihliadnúť na všetky okolnosti, ktoré súviseli s napadnutým právnym úkonom bez ohľadu na vymedzený predmet sporu.

4.2. Odvolaciemu súdu vyčítal, že ani on sa s neplatnosťou riadne nezaoberal, naopak žalobcov sankcionoval za to, že neoznačili k tomu dôkazy a preto nemal dôvod uvedené zisťovať. Dovolateľ zastával názor, že súd bez ohľadu na (ne)označenie dôkazov mal pristúpiť ex offio k posúdeniu absolútnej neplatnosti darovacej zmluvy, a z toho dôvodu znemožnil žalobcovi (žalobkyňi) nesprávnym procesným postupom jej práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Akcentoval, že účastník nemusí tvrdiť a namietat neplatnosť výslovne takého úkonu a súd je povinný skúmať všetky dôvody absolútnej neplatnosti; skutočnosť, že pôvodná žalobkyňa zmluvu riadne podpísala, nevytvára nič o náležitostiach vôle, či spôsobilosti na právne úkony ako materiálnej či formálnej stránke právneho úkonu. Zároveň dovolateľ v zmysle ustanovenia 444 ods. 2 CSP navrhol odložiť právoplatnosť napadnutého rozhodnutia v spojení s prvoinštančným rozsudkom a žiadal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu v spojení s rozsudkom súdu prvej inštancie v zmysle § 449 ods. 2 CSP zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie.

5. Žalovaný dovolanie žalobcu 1/ zhodnotil tak, že jeho argumentácia je čisto účelová a obsahovo nenaplnia ani podmienky ustanovenia § 420 písm. f) CSP. Zdôraznil, že medzi účastníkmi konania nebolo sporné, že darovacia zmluva je platný úkon a to z dôvodu, že sama žalobkyňa sa domáhala žalobou o vrátenie daru. Ak by žalobkyňa tvrdila absolútnu neplatnosť predmetného úkonu, je logické, že by sa vo svojej žalobe nedomáhala vrátenia daru, ale napr. určenia vlastníckeho práva z dôvodu absolútnej neplatnosti darovacej zmluvy. Argumentáciu žalobcu v podanom dovolaní o tom, že súd prehodil svoju povinnosť na žalobkyňu považoval za obsahovo absolútne mimo zákonný rámec upravujúci konanie podľa CSP. Navrhol dovolanie žalobcu 1/ ako neprípustné odmietnuť.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v neprospech ktorej bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) dospel k záveru, že dovolanie nie je procesne prípustné a treba ho odmietnuť.

7. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

8. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

10. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať

sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (I. ÚS 26/94), v ktorom sa uplatnia všetky zásady súdneho rozhodovania v súlade so zákonmi a pri aplikácii ústavných princípov. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov.

11. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (porov. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, či 4Cdo/3/2019, 8Cdo/152/2018, bod 26, 5Cdo/57/2019, bod 9, 10) alebo prekvapivosťou rozhodnutia vtedy, keď odvolací súd vydá rozhodnutie, ktoré nebolo možné na základe zisteného skutkového stavu veci predvídať, čím bola účastníkovi odňatá možnosť právne a skutkovo argumentovať vo vzťahu k otázke, ktorá sa s ohľadom na právny názor odvolacieho súdu javila ako významná pre jeho rozhodnutie, či rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.).

12. V prvom rade odvolací súd pri hodnotení skutkových zistení a svojich skutkových a právnych záverov neopomenul vziať do úvahy žiadnu z namietaných skutočností, či skutočností, ktoré v konaní vyšli najavo, a je zrejmé, ako a z akých dôvodov meritórne (rozsudkom) vo veci samej rozhodol. Napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu vytvára v spätosti s rozhodnutím súdu prvej inštancie organickú a kompletizujúcu jednotu, jeho odôvodnenie spĺňa požiadavky zákonného ustanovenia § 393 CSP týkajúceho sa náležitostí odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu. Za procesnú vadu konania podľa ustanovenia § 420 písm. f) CSP nemožno považovať to, že žalobca sa s rozhodnutím odvolacieho súdu nestotožňuje a že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa jeho predstáv. Samotná skutočnosť, že dovolateľ nesúhlasí so skutkovými a právnymi závermi vyjadrenými v odôvodnení rozhodnutí súdov oboch nižších inštancií a nestotožňuje sa s nimi, nemôže sama osebe viesť k založeniu prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, pretože do práva na spravodlivý proces nepatrí právo na to, aby bol účastník konania pred všeobecným súdom úspešný, teda aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ním predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jeho vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ním navrhnutých dôkazov súdom, prípadne dožadovať sa ním navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 98/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

13. Žalobca 1/ vyvodzujúc prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP atakoval nesprávny procesný postup súdov, ktoré sa riadne nezaoberali neplatnosťou darovacej zmluvy a naopak žalobcov sankcionovali za to, že neoznačili k tomu dôkazy; zastával názor, že súd bez ohľadu na (ne)označenie dôkazov má pristúpiť ex offio k posúdeniu absolútnej neplatnosti darovacej zmluvy. Námietka dovolateľa napáda nesprávnosť právneho posúdenia súdu prvej inštancie, ktorý mal pristúpiť k aplikácii ustanovenia § 38 ods. 2 OZ a mal prihliadnuť na všetky okolnosti, ktoré súviseli s napadnutým právnym úkonom bez ohľadu na vymedzený predmet sporu.

14. Z celkového obsahu podaného dovolania možno rezumovať najmä to, že v danom prípade prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP nebola spôsobilá založiť námietka dovolateľa týkajúca sa nesprávneho právneho posúdenia veci. Najvyšší súd stabilne judikuje, že prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP nezakladá skutočnosť, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu (prípadne) spočíva na nesprávnych právnych záveroch, nakoľko nesprávne právne posúdenie veci nezakladá vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP (porov. R 24/2017). Najvyšší súd už podľa predchádzajúcej úpravy dospel k záveru, že realizácia procesných oprávnení sa účastníkovi neznemožňuje právnym posúdením (viď R 54/2012 a 1Cdo/62/2010, 2Cdo/97/2010, 3Cdo/53/2011, 4Cdo/68/2011,

5Cdo/44/2011, 6Cdo/41/2011, 7Cdo/26/2010 a 8ECdo/70/2014). Skutočnosť, že dovolateľ má odlišný právny názor než konajúce súdy, bez ďalšieho nezakladá a nedokazuje ním tvrdenú vadu v zmysle § 420 písm. f) CSP.

15. Ústavný súd Slovenskej republiky sa ale vo svojej rozhodovacej činnosti niekoľkokrát vymedzil proti nadmernému formalizmu pri posudzovaní procesných úkonov účastníkov civilného konania (II. ÚS 135/04, III. ÚS 564/2021). Dovolací súd preto pristúpil k posúdeniu dôvodnosti namietaného možného porušenia procesných práv žalobcu 1/, ale nezistil také nedostatky v postupe súdov nižších inštancií, ktoré by odôvodňovali záver, že ich výklad a závery by boli svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené.

16. Záver, že v sporovom konaní o vrátenie daru podľa § 630 OZ sa prezumuje platnosť darovacej zmluvy, ktorá je predpokladom pre vrátenie daru s tým, že predmetná darovacia zmluva spĺňala všetky formálne a materiálne podmienky platnosti (písomná forma, vymedzený dar, prejavená vôľa dar darovať a prijať, osvedčený podpis darcu), súdy dostatočne odôvodnili tým, že aj keď (pôvodná) žalobkyňa v jej písomnej replike poukazovala na skutočnosť, že „Darovacia zmluva bola uzavretá v čase medzi dvomi hospitalizáciami žalobkyne - onkologickej pacientky medzi 14. augustom 2015, kedy žalobkyňa bola prepustená z nemocnice dočasne do domácej liečby a 17. septembrom 2015, kedy mala naplánovaný ďalší zákrok. Žalobkyňa bola v tomto období v ťažkom psychickom rozpoložení a v zlom zdravotnom stave po fyzickej stránke, pod silnými liekmi proti bolesti." - teda mohlo by sa (v teoretickej rovine) jednať o absenciu základných náležitostí vôle právneho úkonu (§ 37 OZ), či absenciu spôsobilosti na právne úkony (§ 38 OZ) - žiadne takéto skutočnosti neboli v rámci procesného útoku prednesené, teda tvrdené ani preukazované a konajúci súd ich nemohol ex offio ani sám vyhľadávať.

17. Legitimizujúcu túto argumentačnú líniu potom odvolací súd správne nadviazal na tézu, že žalobkyňa bola povinná uviesť petít a pravdivé a úplné opísanie rozhodujúcich skutočností, t. j. jeho skutkové odôvodnenie, ktoré predstavujú predmet konania (§ 132 ods. 1 CSP), ako aj označiť dôkazy na ich preukázanie. Výstižne poukázal na skutočnosť, že žalobkyňa cestou svojej právnej zástupkyne v žalobe, vo svojich písomných vyjadreniach, ani na pojednávaní netvrdila, že určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam sa domáha z dôvodu absolútnej neplatnosti darovacej zmluvy, pretože nemala spôsobilosť na právny úkon, t. j. uzavretie darovacej zmluvy, keďže ho urobila v duševnej poruche, ktorá zapríčinila jej nespôsobilosť naň (§ 38 ods. 2 OZ) a neoznačila k tomu dôkazy napriek tomu, že bola zastúpená osobou práva znalou, a to ani vo svojej replike k vyjadreniu obdarovaného, a preto prvoinštančný súd nemal dôvod uvedené zisťovať, ako to vyplýva aj z odôvodnenia jeho rozsudku (ods. 30).

18. Základnú procesnú povinnosť sporových strán predstavuje povinnosť substancovať všetky podstatné a rozhodujúce skutkové okolnosti týkajúce sa sporu (čl. 8 CSP, § 132 ods. 1, § 150 CSP) a súdu je zverená právna argumentácia, príp. právna charakteristika faktov sporu v zmysle zásady iura novit curia, ktorou je ovládaný civilný súdny proces. Z preukázaných skutočností vyplývajúcich z obsahu spisu je pre dovolací súd smerodajné to, že žalobkyňa sa od počiatku domáhala určenia vlastníctva k bytu titulom vrátenia daru podľa § 630 OZ. Ešte podľa skoršieho rozhodnutia najvyššieho súdu z 30. januára 2016 sp. zn. 1MCdo/12/2010 sa v civilnom procese ustálila zásada, že súd vzhľadom na prejednávajúcu zásadu prihliada na absolútnu neplatnosť právneho úkonu len za predpokladu, že sa o dôvode neplatnosti (nedostatok formy, neurčitosť, nespôsobilosť subjektu zmluvu uzavrieť, rozpor so zákonom a pod.) dozvie procesne korektným spôsobom. Znamená to, že ak konkrétny dôvod absolútnej neplatnosti v konaní nie je tvrdený a ani nijak v konaní nevyjde najavo, nie je dôvod preto, aby súd pre takéto okolnosti z vlastnej iniciatívy pátral a nahrádzoval tak v sporovom konaní zákonom predpokladanú aktivitu účastníkov.

18.1. Súd totiž nesmie vyšetrovať a pátrať po skutkových tvrdeniach a nahrádzať aktivitu a procesnú zodpovednosť strán; takým postupom by sa vystavil riziku porušenia rovnosti strán (bližšie Števček, M., a kol. Civilný sporový poriadok. 2. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 746). V prejednávanej veci sa súd prvej inštancie nemohol procesne korektným spôsobom dozvedieť o údajnej absolútnej neplatnosti darovacej zmluvy z dôvodu nespôsobilosti žalobkyne na právne úkony, keďže žaloba, ani iné

podania žalobkyne, žiaden dôvod takejto neplatnosti jednoducho neoznačili; prvoinštančný súd nemohol procesne korektným spôsobom vyvodiť patričné procesné dôsledky (z pasivity žalobkyne pri splnení jej povinnosti tvrdenia a dôkaznej povinnosti), dokonca ani z jej repliky k vyjadreniu žalovaného, v ktorom v jednom z jej odsekov uviedla: „Darovacia zmluva bola uzavretá v čase medzi dvomi hospitalizáciami žalobkyne - onkologickej pacientky medzi 14. augustom 2015, kedy žalobkyňa bola prepustená z nemocnice dočasne do domácej liečby a 17. septembrom 2015, kedy mala naplánovaný ďalší zákrok. Žalobkyňa bola v tomto období v ťažkom psychickom rozpoložení a v zlom zdravotnom stave po fyzickej stránke, pod silnými liekmi proti bolesti. Je pravdou, že si samotný úkon podpisovania zmluvy dostatočne vážne neuvedomovala, ani dôsledky svojho konania." - za podmienky, že záver predmetného podania akcentuje opäť iba žalobnú náráciu v zmysle predchádzajúcich rozhodujúcich skutkových tvrdení, že (cit): „Žalovaný vo svojom vyjadrení k žalobe žalobkyne nevyvrátil svoje správanie voči žalobkyni, a to že: - žalovaný ani jediný krát nenavštívil žalobkyňu, - žalovaný neposkytuje žalobkyni potrebnú pomoc v súvislosti s jej zdravotným stavom, - žalovaný prevozom žalobkyne k notárovi na uzavretie darovacej zmluvy ohrozil zdravotný stav a život žalobkyne, - inicioval proti žalobkyni súdne konanie. Žalovaný vo svojom vyjadrení súdu nevrátil, že skutočnosti uvedené v žalobe, ktorých sa žalovaný svojím konaním dopustil voči žalobkyni, sú hrubým porušením dobrých mravov podľa § 630 OZ. Žalobkyňa žiada okresný súd, aby v predmetnej veci rozhodol tak, ako je uvedené v podanej žalobe."

19. Teória procesného práva podmieňuje úspech účastníka konania v spore unesením dvoch bremien, jednak bremena tvrdiť určité skutočnosti (bremeno tvrdenia), ktoré môžu privodiť jeho úspech v spore, a jednak bremena tieto skutočnosti preukázať (dôkazné bremeno). Ak ide o skutočnosť rozhodnú podľa hmotného práva, potom neunesenie bremena tvrdenia o tejto skutočnosti bude mať pre účastníka konania väčšinou za následok pre neho nepriaznivé rozhodnutie. Bremeno tvrdenia a dôkazné bremeno vystihuje aktuálnu skutkovú a dôkaznú situáciu konania. V otázke delenia dôkazného bremena platí všeobecné pravidlo, že každú procesnú stranu zaťažuje dôkazné bremeno ohľadom skutkových predpokladov jej priaznivej právnej normy (Lavický, P. Dôkazní břemeno v civilním soudním řízení, Leges, 2017, s. 144; Gešková, K. O dôkaznom bremene, Súkromné právo 3/2024). O tomto pravidle v aktuálnom konaní v zásade nebolo žiadnych pochyb. Dôkazné bremeno ohľadom určitých skutočností zaťažuje stranu, ktorá z existencie týchto skutočností vyvodzuje pre seba priaznivé právne dôsledky; ide o stranu, ktorá tiež existenciu takýchto skutočností tvrdí.

20. Dovolací súd prihliada aj na povinnosť súdu ex offio skúmať absolútnu neplatnosť úkonu, čo je v konečnom dôsledku základom argumentácie dovolateľa. Dovolací súd však opätovne pripomína, že na absolútnu neplatnosť úkonu súd prihliada vždy len cez vedomosť o skutočnosti jemu známej z vykonaného dokazovania, nehľadá absolútnu neplatnosť nad rámec tvrdení strán, nie je jeho úlohou vlastnými úvahami nahradiť vôľu strán, pokiaľ určité skutočnosti sami nerozporujú (pokiaľ samozrejme nejde napr. o zjavný postup zodpovedajúci obchádzaniu zákona alebo neplatnosť, ktorá je zjavná prima facie). Inými slovami, súd má povinnosť chrániť verejný poriadok tým, že nepripustí účinky absolútne neplatného právneho úkonu, ale zároveň nie je „vyšetrovateľom", ktorý by mal sám vyhľadávať všetky možné dôvody neplatnosti mimo rámec tvrdení strán. Uvedený záver priamo potvrdzuje aj referenčná judikatúra dovolacieho súdu publikovaná pod č. R 51/2024: Na absolútnu neplatnosť právneho úkonu súd prihliada len cez vedomosť o skutočnosti jemu známej z vykonaného dokazovania. Súd nehľadá absolútnu neplatnosť nad rámec tvrdení strán (rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. júla 2024 sp. zn. 5Obdo/35/2023).

21. Tu tvrdená absolútna neplatnosť darovacej zmluvy mala spočívať v nespôsobilosti daryne na právne úkony, resp. v jej konaní v duševnej poruche, ktorá ju robí na tento právny úkon neschopnou, kedy podľa dovolateľa mal prvoinštančný súd z úradnej povinnosti sám skúmať, či daný úkon je platný alebo neplatný, nakoľko bez tohto určenia nemohol bez pochybnosti a vo svetle vykonaného dokazovania zhodnotiť predmet sporu. Ide však o otázku, ktorá nebola medzi účastníkmi sporná počas prebiehajúceho prvoinštančného konania, a prvýkrát si žalobkyňa zvolila ako procesný útok takýto prostriedok až v odvolacom konaní - okrem porušenia dobrých mravov žalovaným podľa § 630 OZ tvrdila aj možnú absolútnu neplatnosť darovacej zmluvy, z dôvodu jej nespôsobilosti na právne úkony.

Bez potreby hlbších analýz je však zjavné, že týmto tvrdením darkyne išlo o neprípustnú novotu v odvolacom konaní (§ 366 CSP) a to aj v prípade, keď na ňu odvolací súd v napadnutom rozhodnutí priamo nereagoval. Princíp o novotách v odvolacom konaní je aplikovaný v § 366 CSP v kontexte s úpravou obsiahnutou v § 149 v spojení s § 152 CSP, ktorý aj takúto hmotnoprávnu námietku radí medzi prostriedky procesného útoku.

22. Vzhľadom na uvedené dovolací súd dospel k záveru, že dovolateľ neopodstatnene namieta, že odvolací súd mu nesprávnym procesným postupom znemožnil uskutočňovať jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Z obsahu preskúmaného rozhodnutia odvolacieho súdu nevyplýva taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu. Prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP nevyplýva. Dovolací súd preto dovolanie odmietol podľa § 447 písm. c) CSP ako dovolanie, ktoré smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné.

23. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

24. Dovolací súd nezistil splnenie podmienok pre odklad právoplatnosti dovolaním napadnutého rozhodnutia v zmysle ustanovenia § 444 ods. 2 CSP a v súlade s ustálenou praxou o tom nevydal samostatné rozhodnutie. Uvedený procesný postup z ústavnoprávneho hľadiska považuje za udržateľný aj Ústavný súd Slovenskej republiky (m. m. IV. ÚS 158/2022, IV. ÚS 442/2022).

25. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.